

V Bratislave 21. októbra 2013

Posudok dizertačnej práce

JUDr. Lukáša Bohuslava

„Trestní odpovědnost právnických osob“

Rozhodnutím dekan Právnickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe prof. JUDr. Aleša Gerlocha, CSc. zo dňa 3. 10. 2013, som bol vymenovaný za oponenta dizertačnej práce JUDr. Lukáša Bohuslava na tému „Trestní odpovědnost právnických osob“.

Aktuálnosť práce

Problematika trestnej zodpovednosti právnických osôb je téma notoricky kontroverzná. Už celé desaťročia, najmä teoretici tvrdia, že zavedenie trestnej zodpovednosti pre právnické osoby je neúčinné a zároveň nezlučiteľné so základnými princípmi individuálnej trestnej zodpovednosti. Kritici trestnej zodpovednosti často zdôrazňujú katastrofálny vplyv odsúdenia v trestnej veci na firmy, zamestnancov, dodávateľov a ďalšie nevinné subjekty. Na druhej strane záväzky vo vzťahu k medzinárodným organizáciám či už OSN, EÚ či OECD stanovujú pre členské štáty povinnosť, sankcionovať osoby za spáchané trestné činy. Preto sa do právnych poriadkov jednotlivých štátov v Európe zavádza nový systém sankcionovania právnických osôb za trestné činy. Jednotlivé štáty volia rôzne koncepcie, nakoľko žiadny z dostupných modelov sa neukazuje ako optimálny. Česká republika, ako jeden z posledných štátov EÚ zaviedla trestnú zodpovednosť právnických osôb s účinnosťou od 1. 1. 2012. Z toho dôvodu predloženú prácu hodnotím ako aktuálnu.

Štruktúra práce

Dizertačná práca je z hľadiska rozsahu i k požiadavkám na práce tohto druhu primerane rozsiahla, rozsah zodpovedá náročnosti témy. Predložená práca okrem zoznamu použitej literatúry a príloh predstavuje celkom 195 strán textu. Autor prácu člení na úvod, deväť kapítola a záver. So zvolenou štruktúrou možno v zásade súhlasiť.

Jednotlivé kapitoly sú systematicky usporiadané, v zásade vyvážené a vzájomne na seba nadväzujúce. Oceniť treba postup skúmania „od všeobecného ku konkrétnemu“.

Formálna úprava

Celá práca je spracovaná zrozumiteľne, kultivovaným jazykom s využitím správnej odbornej terminológie. Autor správne pracuje s literárnymi zdrojmi, precízne používa citácie na príslušné dokumenty. Oceniť je treba značne široký a reprezentatívny obsah použitej literatúry, vrátane zahraničnej. Autorovi možno vytknúť snád' len „hrebeňovú väzbu“ predloženej práce, nakoľko pri dizertačnej práci by sa žiadala tvrdá väzba.

Obsah práce

V prvej kapitole sa autor vhodne pokúsil metodologicky vymedziť kľúčové pojmy viažuce sa na TOPO a to pojem „právnická osoba“ a samotný pojem „trestná zodpovednosť právnických osôb“. Vzhľadom na to, že trestné právo nedefinuje právnickú osobu, autor porovnáva dostupné teórie právnických osôb a vymedzuje jednotlivé znaky právnickej osoby. V rámci samotného vymedzenia TOPO autor okrem stručnej genézy vzniku tohto inštitútu sa zamýšľa na vhodnosťou úpravy týkajúcej sa zákona o TOPO v Českej republike, či uvádza argumenty proti, resp. za zavedenie TOPO. S názormi autora možno v zásade súhlasiť.

Druhá, kapitola dizertačnej práce sa venuje kriminologickým aspektom trestnej činnosti páchanej v prospech právnických osôb. Možno súhlasiť s názormi doktoranda, že táto trestná činnosť sa čiastočne prekrýva s tzv. white collar crime. Oceniť možno skutočnosť, že autor v tejto časti prezentuje, v našich oblastiach nie tak známe teórie, týkajúce sa motivácie páchania trestnej činnosti právnickými osobami. Kapitola je vhodne ukončená zhrnutím, v ktorom sa autor pokúša identifikovať najzásadnejšie faktory.

Vzhľadom na to, že trestná zodpovednosť v súčasnom ponímaní má pôvod v angloamerickom právnom systéme autor v tretej kapitole, porovnáva modely trestnej zodpovednosti v štátoch angloamerickej právnej kultúry. Pre porovnanie si vybral reprezentatívne štáty a to Anglicko a Wales ako miesto „zrodu“ TOPO, USA, Kanadu, Austráliu a Nový Zéland. Samotný text kapitoly je podrobne spracovaný, vo vzťahu k Anglicku dokonca štruktúrovaný na jednotlivé obdobia. Autor analyzuje jednotlivé zákony resp. najznámejšie rozhodnutia súdov týkajúce sa TOPO. Z obsahu kapitoly je

vidieť, že aj vývoj TOPO prešiel v týchto „tradičných“ krajinách určitým historickým vývojom v rámci ktorého sa vytvárali rôzne teórie resp. doktríny.

Ako už bolo v úvode uvedené, hlavným dôvodom zavádzania TOPO do právnych poriadkov kontinentálneho právneho systému sú medzinárodné záväzky. V štvrtej kapitole autor analyzuje jednotlivé záväzky, či už vo forme odporúčaním, medzinárodných zmlúv či právnych predpisov EÚ/ES. Zmluvy vhodne člení na tie ktoré sú pre ČR záväzné a tie ktoré nie sú pre ňu záväzné nakoľko ich doposiaľ neratifikovala. Autor sa v tejto časti mohol viac zamerať na analýzu obsahu povinnosti sankcionovať právnické osoby napr. či záväzok stanovuje zaviesť trestnú zodpovednosť alebo necháva na úvahu zmluvných strán či prijme trestnoprávnu, občianskoprávnu alebo administratívnoprávnú zodpovednosť.

Piata kapitola, v ktorej sa autor venuje prístupom trestnej zodpovednosti v jednotlivých štátoch je v porovnaní s ďalšími kapitolami neproporcionálne malá. Autor tu iba stručne, na piatich stranách načrtáva zavedenie TOPO v jednotlivých štátoch EÚ, pričom prevažná väčšina textu tvoria odkazy pod čiarou. Autor mohol skôr uvažovať o tom, že by túto časť zakomponoval do inej kapitoly, resp. ju spojil s iným textom.

Pomyselným jadrom práce je šiesta kapitola, keď sa autor venuje analýze TOPO v Českej republike. Autorovi možno vytknúť, že dosť nehomogénne do tejto kapitoly zaradil cez „zátvorku“ aj slovenský prístup k TOPO. Aj napriek tomu, že ČR a SR majú veľmi blízku právnu kultúru, práve časť o SR (podkapitola 6.3) tu pôsobí dosť rušivo nakoľko koncepcia českého a slovenského prístupu je diametrálne odlišná. Podľa môjho názoru, slovenskú úpravu by potom bolo vhodnejšie presunúť do predchádzajúcej kapitoly. Čo sa týka samotného spracovania textu tejto kapitoly, je spracovaný podrobne, vhodne logicky štruktúrovaný a autor vhodne poukazuje na niektoré nedostatky právnej úpravy.

Na šiestu kapitolu organicky nadväzuje šiesta kapitola. Autor si vybral štyri kľúčové inštitúty TOPO – vymedzenie pôsobnosti, rozsah kriminalizácie, pričítateľnosť a sankcionovanie – ktoré porovnáva s úpravami jednotlivých členských štátov na európskom teritóriu. Pri porovnávaní rozsahu kriminalizácie v ČR, autor zvolil nie príliš vhodný postup, že do práce na viac ako 4 strany „nakopíroval“ trestné činy ktoré boli zahrnuté do jednotlivých návrhov (s. 114 až 118), čo pôsobí dosť neprehľadne. Na druhej strane, možno vyzdvihnúť časť venovanú pričítateľnosti, nakoľko táto

problematika je otázkou zásadného významu a spôsobuje viaceré aplikačné problémy. Autor tu predstavuje dostupné pohľady na uvedený inštitút. Venuje sa nielen pričítateľnosti konania ak bolo vykonané konateľom ale aj prípadom, keď to nebola osoba oprávnená konať za právnickú osobu ale len zamestnanec PO. V zásade možno so závermi doktoranda súhlasiť.

Napriek krátkej účinnosti českého zákona o TOPO, bolo už vydaných niekoľko odsudzujúcich rozsudkov. Autor v ôsmej kapitole nazvanej Aplikácia ZTOPO v praxi prináša prehľad o odsúdených a obžalovaných resp. obvinených právnických osobách v podmienkach ČĽ. V poslednej deviatej kapitole sa venuje problematike, ktorá síce nie je trestnoprávna, ale pomáha predchádzať páchanie trestnej činnosti tzv. „Compliance programy“.

Záver:

Predložená dizertačná práca predstavuje seriózný príspevok v oblasti rozvoja študijného odboru – trestné právo resp. kriminológia. Doktorand preukázal v práci rozsiahle odborné znalosti riešenej témy, schopnosť pracovať s odbornou literatúrou ako aj spôsobilosť prezentovať vlastné odporúčania a návrhy.

Navrhujem aby komisia po úspešnej obhajobe, predložila dekanovi Právnickej fakulty Univerzity Karlovy návrh na udelenie akademického titulu "philosophiae doctor" v skratke Ph.D v študijnom odbore Trestné právo, kriminológia, kriminalistika.